Після конфіскати — другий наклад

Ч. 243 (10.920). Львів, вівторок 2. листопада 1926. Poczłowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11–12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Китайщина.

Богато галасу знечевя з приводу поведінки сойму перед „маєстатом" президентського декрету.

Варшава, 31. жовтня 1926.

Вчора мала бути відчинена бюджетна сесія сойму декретом президента держави. Ненадійно виринуло питання, як мають поводитись посли підчас відчитування декрету, а саме: чи мають стояти, чи сидіти. Уряд з прем. Пілсудським просто домагався, щоби посли стояли по швам, сойм, а особливо ліві партії зібралися на відвагу і постановили „збунтуватися".

Це китайщина, або — як її тепер називають — церемоніял, набрала нечуваного розголосу. Партії почали збіратися на наради, преса вдарила в бубни, словом, повстав новий, не знати вже — котрий з черги конфлікт між диктаторсько-військовим урядом і знемічно-злосливим соймом. Заметушився маршалок сойму, бажаючи втримати його споконвіччя гідну повагу, заметушились посли (яким поки-що не виплачено дієт), замовк маломовний уряд, а це ще більше почало впливати на згущування вже й так важкої атмосфери. Між замком (осідком президента) і соймом почали ввихатися адютанти, секретарі й инша декоративно-галаслива братія, що питання: сидіти чи стояти підчас відчитування декрету — ставило в осередок небуденної трагікомедії. А тут іще вдобавок не явився і сам президентський декрет і ніхто не знав, що з ним діється. А без декрету — просто смерть.

Не знаючи, як вибрести з цієї першорядної і преважної для всього населення сучасної Польщі історії, маршалок Ратай скликав конвент сеніорів. На його думку ясно, що колиб президент держави особисто відчиняв сесію, то треба послам стояти. А і на випадок, колиб хтось инший відчитував президентський декрет, то й тоді посли повинні встати, щоби тим чином заявити свою пошану для авторитету президента. Одначе в опініях представників партій зазначилася ріжниця поглядів. Одні (пепесівці і Жиди) були противні повстанню з місць, якщо президент особисто не відчинюватиме сесії, другі (визволенці і хадеки) безоглядно заявилися за повстанням, а треті (вшехполяки і частинно дубадеки) заявили, що їм „wszystko jedno", що вони згодяться на всяку розвязку „конфлікту".

З приводу цеї мишодраківки найдотепніше висловився Вітос. Запитаний, що думає про „конфлікт", відповів: „Я йду далі. Думаю, що треба клячати, аби відпокутувати все те, що було досі".

Після такого dictum марш. Ратай почав їздити від Анни до Каяфи, себто від прем'єра до президента, зясовуючи їм погляди конвенту сеніорів та благаючи президента, щоби для святого спокою особисто відкрив сесію. Після виміни „нот" між президентом з одного боку і марш. Ратаєм та прем. Пілсудським з другого — през. Мосціцький згодився вкінці явитися в соймі й особисто відкрити соймову сесію. З тієї причини відкриття сесії пересунено з суботи 30. жовтня на середу 3. листопада. Почувши це, марш. Ратай обтер холодний піт з чола, вдоволений, що вовк ситий і коза ціла. Розуміється, що широкі маси мають нову притоку до втіхи, що так щасливо розвязано один з найважніших „конфліктів".

Пляни соймових праць.

Біжуча соймова сесія буде в першу чергу присвячена бюджетові, який спершу обговорюватиме бюджетна комісія, а опісля перейде він на пленум. Одночасно адміністраційна комісія займатиметься проєктами самоврядних законів, а конституційна комісія присвятить свою увагу нетрам досі виданих президентських декретів.

Новий замах на Мусолінія.

Промова Мусолінія.

Рим, 31. жовтня 1926.

Із Реджо-Емілія повідомляють: Приїхав тут Мусоліні у товаристві мін. праці й отворив новий залізничий шлях. Із балькону театру Аріосто виголосив промову, в якій м. и. зазначив, що теперішнє покоління Італії повинно зробити Італію такою, щоб її не можна було пізнати під фізичним і духовим оглядом. За десять літ — говорив премієр — ніхто не пізнає Італії. Змінимо її також під політичним і моральним оглядом, створимо тип нового Італійця, що не буде подібний до вчорашнього Італійця. Тепер усі вірять, що фашистівський устрій непоборний. Фашизм може бути спокійний за свою будуччину. — З Реджо Мусоліні відїхав до Больонії.

Атентат на Мусолінія.

Рим, 31. жовтня 1926.

З Больонії повідомляють: Якийсь молодий чоловік стрілив до Мусолінія з револьверу, коли премієр виходив із будинку вищої школи після інавгурації конгресу поступу і наук, щоби відїхати на двірець. Товпа злінчувала виконавця атентату. Трудно ствердити його ідентичність. Мусоліні не є ранений і відїхав у дальшу подорож до Форлі.

Заперечення румунського мін. зак. справ.

Відень, 31. жовтня 1926.

З Букарешту повідомляють: Міністр закордонних справ Румунії Мітілінеу заявив представникам преси, що чутки про проєкти персональної румунсько-мадярської унії під румунською династією є безосновні.

Румунський король хорий.

Букарешт, 30. жовтня 1926.

Здоровля румунського короля сильно погіршилося. Від кількох днів він не виходить з хати, відчуваючи ослаблення цілого організму. Кажуть, що у звязку з тим стоїть телеграма в справі повороту румунської королевої до батьківщини.

Рада м. Праги за визнанням СРСР.

Прага, 31. жовтня 1926.

Міська рада м. Праги ухвалила більшістю голосів інтервеніювати в уряді за визнанням de iure СРСР.

Вбивство на Замарстинові.

Львів, 1. листопада 1926.

Вчора около 10 год. веч. вертали зі Збоїск господарі Роман і Яким Янчишин. З невиясненої досі причини почали суперечку, яка перемінилася в бійку. Роман Янчишин вирвав підчас бійки кіл із плота і так сильно вдарив ним Якима Янчишина в голову, що той згинув на місці. Романа Янчишина арештовано і відставлено до львівської поліційно-слідчої експозитури.

„День ощадности".

Широка акція Поляків та перші наші спроби.

Львів, 1. листопада 1926.

День 31. жовтня, „день ощадности", обходили Поляки досить широко і величаво разом з иншими державними народами в Европі. До всесвітньої ощадностевої організації, до якої досі належать щадничі каси 22-ох европ. держав, приступила Почт. Каса Ощадности у Варшаві і Каса Ощадности м. Кракова.

У Варшаві відбувся зїзд представників щадничих кас, комунальних і кредитових кооператив і инших установ. Одночасно „день ощадности" обходжено святочно в цілій Польщі при допомозі відчитів, розмов, проповідей (в костьолах, школах, урядах і військових установах). Польські пресові органи (на кошт кредитових установ) видали спеціяльні числа, присвячені ідеї ощадности. Визначні діячі, політики, а особливо фінансісти і кооператори ділилися з громадянством своїми поглядами на теми, звязані з поширенням ощадности і ролею ощадностевих та кредитових установ. Загально червоною ниткою у всіх поглядах пробивається думка-докір, що ворогом всякої ощадности, смертельним ворогом самої ідеї ощадности є хитка валюта. Без устабілізованої валюти нема ощадности.

Також українські ощадностеві установи зробили першу спорбу в напрямі поширення ідеї ощадности. Заходами Центр. Кооперативного Банку „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові відбувся у Львові 30. жовтня ц. р. зїзд кредитово-ощадностевих кооператив. Узяло в ньому участь до 60 делєгатів з цілого краю. На тему ощадности виголошено відповідні реферати, обговорено способи поширення ідеї ощадности та після довщої дискусії принято низку резолюцій в цій актуальній справі. Для переведення пропаганди ощадности і для кермування всієї нашої економічної політики покликано окремий комітет, до якого шляхом делєгатури мають увійти представники всіх наших центральних економічних установ.

Панахида по Членах УГА.

Масова участь українського населення.

Львів, 1. листопада 1926.

При співучасти кільканацятьох священиків і тисячної маси відправлено вчора пополудні торжественну панахиду по покійних Членах Української Галицької Армії в Преображенській церкві. Простора церква не могла помістити й половини присутніх, тому українські маси заповнили також площу перед церквою і бічні улиці. Це в такому числі прийшли поклонитися Львовяне Тіням Тих, що в рр. 1918—1920 і пізніше зложили свої голови на Полі Слави...

Настрій присутніх глибоко скуплений, молитовний. Сумно неслися по притворах Божого Дому слова молитви-панахиди, трогали за душу відповіди-співи хору під управою п. Купчинського. А коли пронеслося по церкві величнє, пресумне „Вічная память", заридало серце у кожного і в неодному оці показалася сльоза.

Так покищо можемо святкувати память Тих, що віддали за нас усе найдорожче — своє життя...

•

Великий спогад зперед вісьмох літ святковано вчора й сьогодні по всіх наших церквах, як у Львові, так і в цілому краю. Святковано його також по наших громадських установах — відповідно до обставин і вимог моменту. Споминув наших Найдорожчих глибоко обдуманим словом і голова УНДО д-р Дмитро Левицький, відкриваючи в суботу (30. ц. м.) засідання Центрального Комітету.

Листопад

Львів, 1. листопада 1916.

Листопад — місяць великих починів, великих діл і споминів про них. Якось все так складаються обставини, що біля тієї пори року, в якої осередку находиться листопад, відбуваються найважніші масові здвиги суспільно політичної натури — з далекосяглими наслідками. Під тим оглядом листопад має ширше значіння, не тісно календарське. Розтягається він не лише на календарський місяць листопад, але поширюється і на жовтень (який давніше називався листопадом), взагалі є представником всього осіннього періоду. В суспільно-політичному житті відбуваються в загальному ті самі процеси, що і в природі. Як природа, видавши менші або більші, а часом і зовсім нужденні плоди попереднього засіву, попереднього розквіту, переходить осінню своєрідну переміну матерії для нового розцвіту, — так і в суспільно-політичному житті відбуваються здвиги, потрясення, переміни на нове життя, на нову добу суспільного росту.

Чи треба пригадувати польське листопадове повстання, важний перелім у великій французькій революції (страчення жирондистів 31. жовтня 1793 р.), повстання декабристів? Чи треба приводити на память з новіших часів конституційний тзв. Жовтневий маніфест, як вислід першої російської революції (30. жовтня 1905 р.), важенний своїми подіями більшовицький переворот (7. листопада 1917 р.), повстання Ірляндців проти гнобителів-Англійців (25. листопада 1920 р.), генеральний страйк в Польщі (6. листопада 1923 р.) з кривавими подіями в Кракові, Тарнові і нашім Бориславі)? Таких важенних подій, особливо в новіших часах, звязаних з фіналом великої світової війни, можна привести безліч. А все-таки так складається, що кожний нарід має свій листопад, свою сівбу на нове життя, на новий шлях до того леліяного життя.

От і тепер уся світова преса остає під знаком роковин фашистівської революції. Польська преса теж не остала позаду. Офіційна ПАТ. широко подає звідомлення про святкування четвертих роковин фашистівської революції, яка перетворила Італію в могутню державу внутрі та піднесла її престіж у світі. Польська преса переповнена відомостями про те, як кемалівська Туреччина обходить треті роковини проголошення республики, а одночасно й роковини збереження своєї незалежности, роковини своєї політичної регенерації.

Кожний нарід, як уже згадано має свій листопад. Маємо його й ми на всіх просторах українських земель. Та, на жаль, ми в такому становищі, що нам вільно згадувати, розглядати та оцінювати листопад усіх народів, не вільно тільки власного. Про те свідчать безмежні білі плями, спричинені польським пресовим прокуратором у всій українській пресі. Не лише розгляд і оцінка листопадових подій, не лише спогад про велику „божественну драму" нашої нації, про стихійний визвольницький зрив віками неволеного народу, але й безпристрасні записки-спогади чисто історичного характеру, — все те без розбору, бездумно нищить цензорська рука в якійсь дивній, безпамятній

— **Обережно з печю!** На протязі 6 місяців забули люде як ходити коло печі. Потиснув неждано мороз, напалили і хотіли яко мога довше задержати тепло в кімнаті — засували комин. Вчора вся родина Фещуків була би ось-ось згинула у Львові від чаду.

— **Чехословацька церква** має тепер ок. 800.000 вірних, що відпали від католицизму. Тепер робляться заходи для введення в життя окремого богословського факультету чеської національної церкви, бо досі богослови цеї церкви вчиться на протестантському факультеті. Парохій чеської національної церкви є тільки 160. В останніх роках ця церква підупадає.

— **Гостинний виступ російського „еміґранта".** Бувший радянський комісар Баден приїхав у Париж і оголосив прилюдні відчити для своїх земляків-еміґрантів. Раніше повідвідував усі російські редакції, починаючи від Берліна, і скрізь представив себе провідником правої протирадянської опозиції. Берлінський „Руль" приняв його з відкритими обіймами і позичив автомобіль; паризькі редактори, впр. Мілюков, були менше довірчиві і надто довго казали йому ждати в передпокоях. Про все це „товарищ" Баден, з професії швець, оповідав сам на викладі з превеликою щирістю, накликаючи всіх до хрестоносного походу проти радянської влади. На нещастя, між його слухачами найшовся один мешканець Кисловодська, який тямив Бадена з його комісарської ролі, в якій він розстріляв всю його родину. На слово „Кисловодськ" Баден спантеличився. На салі почали орієнтуватись, з ким мають діло. Посипались запити до доповідчика, який збував усіх нахабними відповідями, обіцюючи видати окрему брошуру. Счинився такий гам, що аж поліцію кликали. „Настоящій" еміґрантський російський „мітинг". Його учасники, розійшовшись додому, довго сперечались на тему: чи Баден провокатор, чи просто „навернений" швець, який крутить чим може...

— **Найбільша видавнича спілка ґазет.** Наймогутнішим ґазетним видавцем в Европі був англійський льорд Норткліф, власник цілої групи ґазет (між ин. „Таймса") знаної під фірмою тресту „Амальгамейтед Прес" (Злучена Пресова Спілка). Тепер приходить з Льондону звістка величезного значіння: всю цю спілку хоче відкупити друга така спілка, що вже має в руках половину англійської преси. Є це брати Беррі, директори товариства з капіталом 60 міл. фунтів, власники копалень, товариств обезпечень, ткацьких фабрик і друкарень. Коли контракт буде підписаний — половина, як не більше, европейської опінії та напрямку політики залежатиме від братів Беррів.

— **Світова хроніка.** Міська рада в Берліні приготовила плян міжнародньої виставки на рік 1930. — У Парижі найшли застріленого маляра Маріо де Ґійон, у його власній хаті, де він пролежав більш тижня. Підозріння паде на одну знайому даму. — 4-поверховий дім можна буде збудувати за 60 днів, приноровивши нові методи праці; він буде з тривкішого матеріялу і дешевший, ніж дотеперішні; до такого висновку дійшли німецькі архітекти на фахових зборах. — Американські архітекти перевищили німецьких у своїх будівельних плянах: відомий нюйорський архітект Уілєм Ор Людлюв запевняє, що вкедовзі можна буде будувати 40-поверхові хмародери з мішанини сталі та скла; скляна маса матиме ту прикмету, що хоронити буде перед зимном і теплом. — Дня 27-го ц. м. сотки тисяч мешканців Льондону вислухувало при радіоапаратах з великим напруженням, чи не почують відповіди... з Марса. Відомий англійський фізіольоґ Менсфільд-Робінсон вислав у воздушний простір бездротну телеграму три латинські слова на адресу Марса. Марс покищо не відповів; мабуть не міг перекласти трудного латинського тексту: Opesh nusta secomba, якого на жаль не розуміє і автор новинки, після 8 літ гімназійної науки. — Московська Академія Наук рішила відкрити ще цього року інститут для досліджения будизму. Він ділитиметься на чотири відділи: японський, китайський, індійський і монгольський. До праці в інституті запрошені визначний знавець санскриту Японець Оґіґара, Індієць Сарасваті, Монголець Дабданов, один Китаєць і голяндський професор Йоган Радер. — Японські дослідники на кораблі „Мансгумару" ствердили, що найглибше місце на Тихім Океані є між островами Божін і Ізу на 9435 метрів. — Новий рекордовий лет літаком почали два Французи: Косте і Біньо, з околиць Парижа, на віддаль 5175 км. через Відень, Будапешт, Константинопіль, перський залив до Каракі в північних Індіях. — В Інсбруку обсервувало цими днями населення величезний метеор, який серед осліплюючого сяйва розірвався з шумом на тисячі кусків.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Дописи.

Мостиська. *(Кооперативна анкета).* Заповіджене на 25. ц. м. кооперативне свято в Мостиськах відложено з причини лихого стану доріг, який унеможливив делегатам з подальших сіл явитися. Мимо лихої погоди явилося все таки около 50 делегатів, які відбули спільну кооперативну анкету. Збори відкрив голова Пов. Орґанізації о. Чаус і віддав провід місцевому адвокатові д-рові Кульчицькому. Звіт з дотеперішньої роботи в повіті і стан істнуючих кооператив представив повітовий орґанізатор п. Байдаля. Відтак забрав голос делегат Центрального Союза п. Зенон Пеленський, що в основно обдуманім рефераті подав учасникам виклад про ціль і значіння кооперативної ідеї. Оживлена дискусія по рефераті доказала, що учасники анкети зрозуміли референта й богато дечого навчилися. Дай Боже, щоб по словах слідували діла і кооперативна робота в повіті пішла скорою ходою. Речинець уладження кооперативного свята Повітовий Комітет оголосить окремо. *Л. К.*

Орґанізаційний рух.

Повітовий Зїзд УНДО. у Львові.

В дні 22. жовтня ц. р. відбувся у Львові в театральній салі Лисенка повітовий Зїзд Українського Національно-Демократичного Обєднання. Не зважаючи на перешкоди (похорони куратора Собінського), явилося 140 відпоручників громад цілого майже повіту. Орґанізаційний реферат виголосив голова Повіт. Народн. Комітету п. І. Л і щ и н с ь к и й, політичний реферат посол С. Х р у ц ь к и й. По виборі делегатів на Народній Зїзд відложено наради на день 5. листопада ц. р., год. 11.

Довірочна нарада в Хирові.

На неділю (24. X.) заповіджено велике віче під голим небом у Хирові. На жаль, зливний дощ і слота стали на перешкоді у влаштуванні віча. Замісць нього відбулися довірочні збори за поіменними запрошеннями в місцевій читальні. У зборах взяло участь 110 громадян з Хирова і доокличних сіл. Реферат про теперішнє політичне положення українського народу під Польщею і про завдання УНДО. виголосив ред. Василь М у д р и й, а реферат про потребу політичної орґанізації делегат зі Старого Самбора адвокат д-р Іван Д і д у х.

По рефератах відбулася дискусія.

Віче в Раві Руській.

Дня 25. жовтня ц. р. відбулося в Раві Руській в салі „Народнього Дому" прилюдне віче, скликане заходами місцевого Повітового Народнього Комітету УНДО. Віче відкрив місцевий орґанізатор п. Любомир Д а н и л о в и ч і вказавши на завдання віча, візвав присутніх до вибору президії, до котрої увійшли: Іван Б і л а н з Річок, Василь Г о л о в к а з Любичі Княжі, Корнило Ц е л е в и ч з Угнова і Василь Т е р п е л ю к з Рави Руської.

Перший забрав голос посол Сергій Х р у ц ь к и й. Піднеслася і довго не втихала буря оплесків і окликів „Слава". Рава Руська призвичаєна була досі до Брилів, Байсаровичів і всяких Пастівців, а українського посла давно не бачила. Бесідник говорив про свою і своїх товаришів працю на соймовій арені. Обговорив усі важні для нашого народу справи, почавши від року 1923 дотепер. Відтак Забрав голос делеґат Центрального Комітету УНДО. п. Олекса Ч е р к а в с ь к и й і навязуючи до промови посла, говорив про найближчі завдання Обєднання.

Вивязалася горяча дискусія, в котрій між иншими забирали голос: Іван В і т и к з Потилича, Любомир Д а н и л о в и ч з Рави, Іван С і д е л ь н и к з Камінки, Олекса К и щ а к з Любичі Княжі й один польський промовець невідомого назвиська. Ухвалено цілу низку резолюцій з протестом проти теперішніх практик уряду у відношенні до українського населення. В окремій резолюції віче одобрило дотеперішню діяльність наших послів і висказало нашій соймовій репрезентації своє довіря. Віче покінчилося відспіванням народніх гимнів: „Ще не вмерла" і „Не пора".

Підчеркнути треба, що на вічу були присутні майже всі місцеві незалежні інтелігенти і біля 20 священиків; решта — на загальне число 500 учасників — селяне.

Віче в Рудках.

Заходом Повітової Орґанізації УНДО. відбулося дня 26. ц. м. в Рудках в салі „Народнього Дому" в год. 12. в полудне прилюдне віче.

Віче відкрив о. Степан О н и ш к е в и ч з Купнович і вказуючи на вагу хвилі, яку тепер проживає наш нарід, відчитав порядок дня і візвав присутніх до вибору президії. По виборі президії в особах: Василя С к о ч и л я с а з Вощанця, о. Ст. О н и ш к е в и ч а й Івана Р о з д о л ь с ь к о г о з Рудок забрав голос делегат Центрального Комітету УНДО. п. Олекса Ч е р к а в с ь к и й і виголосив реферат про політичне положення українського народу, про потребу політичної орґанізації і програму Обєднання. В дискусії, що оберталася головно коло питання, чи є у нас кляси визискувачів і визискуваних, забирали голос між иншими: Волод. О л ь х о в и й з Комарна, Микола Р о г у ц ь к и й з Купнович, Ст. Я р к а з Коропужа, о. Семен К у л ь ч и ц ь к и й з Вощанця Іван С а в и ц ь к и й з Хишевич і Федь М у з и к а з Дубаневич. Обговорено також справу „Дністра" й місцевого „Народнього Дому".

Відтак поступлено до вибору Повітового Народнього Комітету, в котрім взяли участь лише присутні на салі члени Обєднання. Вислід вибору був такий: голова о. Степан О н и ш к е в и ч з Купнович, члени: Юрко Пастернак з Загір'я, д-р Володимир Кличкович з Рудок, Іван Ковчак з Угерець, Иосиф Синкевич з Кубайович, Гринько Химяк з Новосілок Гостинних, Микола Кунько-Чайковський з Чайкович, Ст. Ярка з Коропужа, Юрко Телятник з Хлопчиць і Іван Роздольський з Рудок.

Присутні на вічу крім кількох священиків і кооператорів виключно самі селяне.

Всячина.

З долі письменників. З Парижа приходить цікава звістка: велика книгарня в самім центрі міста завела нечувану новість. Вона звернулась до письменників з пропозицією, щоби, коли їх ласка, пожертвували дві годині денно на продажу власних книжок у книгарні. Багато найдеться таких цікавих, які захотять подивитися на улюбленого письменника або відомого їм тільки з прізвища, — а скільки є таких, що з радістю заплатять „солену ціну" за примірник твору з автографом. Бо письменники мали би там давати й „автографи", кожному, хто цього забажає, а зможе заплатити „більше". Ясно, що деякі критики щиро обурились. Якто? автографи, за які нині платять тисячі, стануть звичайним крамом? Відповідь на це проста. Великі письменники, які й так добре заробляють, до такої книгарні не підуть. А ті, що глядять на свою славу непевним оком, ще й непевним про завтрішній „хліб насущний" можуть класти свої підписи до схочу. Адже, кажуть вони, коли вільно малярям продавати свої образи у власній особі, вільно акторові працювати на свою славу щоденною появою, політикові, професорові, прелеґентові, чому-ж не вільно авторові? Та так кажуть тільки „сміливіші", ті, що вважають необхідним поєднати професію письменника з професією купця. Це „знак часу", часу, в якому весь світ переживає кризу інтелігенції. Инші, що глядять на ролю письменника инакше, воліють ділити свою працю на дві професії: впр. бюрову або купецьку, хоча би й в книгарні, але не за продажею власних книжок. Щодо автографів з присвятами — инше діло. Вони можуть підписувати кожну свою книжку, якщо є такі аматори, що вірять у значіння цього підпису.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:
Вівторок 2.XI. Дрогобич.
Середа 3.XI. Борислав.
Пятниця 5.XI. Самбір.
Субота 6.XI. Старий Самбір.
Неділя 7.XI. Старий Самбір. 719 21-?

Ревізійний союз українських кооператив вистарався о знижку ціни їзди для вибраних делегатів на свої Збори в дни 6. листопада ц. р. По карти уповажнюючі до знижкових білетів від 6. до 8. листопада, зголошуються вибрані делегати в своїх Повітових Союзах, а де таких нема, треба звернутися письменно й залучити уповажнення на делегата від Надзірної Ради до участи в зборах. До Львова платиться повний білет, зі Львова користається 66 процент знижки. З поворотної знижки можуть користати виключно ті особи, які одержану карту дадуть до перестемпльовання залізничій Касі на стaції відїзду до Львова. 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів Ринок ч. 10.

міщення. Перенесення Академії було би фактично її погребанням ізза недостачі відповідних наукових сил в Харкові.

„Крім того ослаблення діяльности Академії мало би поважні політичні наслідки, з чим мусів рахуватися радянський уряд. Самий факт істнування Академії на терені Рад. України зі широким обсягом наукової діяльности, хоч не в комуністичнім дусі, радянські чинники постійно висувають як противагу діяльности українських наукових товариств за кордоном.

А відношення радянського уряду до Академії—на думку п. Камуза—вимовно свідчить про дійсні наміри рад. уряду в українізаційній ділянці.

Найважніша справа.

будуймо національне шкільництво самі!

(Стаття надіслана.)

па те все — ми мовчимо і не робимо нічого. Рушилася тепер трохи Гол. Управа УПТ. Грозвела акцію за примітивне, нам давно належне право кореспонденції з владою в українській мові. І тут, хто знає, чи матимемо перемогу ізза відсутности одноцілого фронту. Не говорити нам уже про дещо вищі цілі, як мова у кореспонденції з владою...

Дуже в нас сумно й невесело! Нема в нас боєвої постави, нема охоти постояти за своїм. Якби весь нарід станув за одним, воно й було би. І жертв навіть не треба булоб ніяких!

Час найвищий! Ратуймо душу нашої молоді. Зрозуміймо, що вище всього треба ставити національне виховання молодого покоління. Зрозуміймо, що краще не жити, ніж добути хліб, а стратити себе, свою націю, своє я! Зрозуміймо, що настав уже час, коли треба раз рішитися: або сюди — або туди. Нерішено йти — значить іти на загладу, на заріз!

масово творім національні школи по селах і по містах, усюди, де тільки хоч одна українська дитина. Творім свої школи — вповні незалежні від польських „кураторій", інспекторів чи инших кольонізаторів наших дітей. Не біймося нагінки жандармів, бо наша народня маса сильніша і витримає всяку нагінку: на своїм поставить певно свідомий своїх цілей нарід.

Щодо т. зв. „права прилюдности", то воно по правді не приносить ніякої користи, а зате, скільки пониження й моральних жертв треба принести, поки його дістанеться. Тому зірвати вже раз з усякого роду „правами прилюдности", завести в нас одну, чисто народню, нашу власну, національну школу.

Ось момент і ось клич! Сповнім його!

Е. Я.

„Моральна санація" и українські інваліди.

З кругів українських інвалідів пишуть нам:

Неваловажним і тяжким обовязком повоєнних державних урядів є справа забезпечення воєнних інвалідів, вдів і сиріт. Деякі уряди, в тім і польський, не можуть дати собі ради з цею пекучою справою і старіються скинути зі своїх плечей цей тягар. Через ріжні обмежені вимоги закону та адміністраційні практики у нас дуже великий відсоток інвалідів потратив інвалідські права. На суспільність упав тягар опікуватися тими інвалідами.

Здавалося би, що держава повинна піддержати як не матеріяльно, то бодай морально ті громадські установи, що взяли на себе обовязок нести поміч інвалідам, вдовам і сиротам. На жаль, у нас діється иначе. Коли „Українське Краєве Товариство опіки над інвалідами" у Львові просило дозволу на збірку жертв у листопаді ц. р., то одержало від трьох східногалицьких воєвідських урядів дозволи під такими м. ин. однозгідними умовинами:

Т. 2. „Кожна складкова ліста повинна бути заосмотрена числом і печаткою Товариства, як також підписом голови і секретаря".

Т. 5. „Особи, що займаються збіркою, матимуть легітимації з фотографіями, видані Головною Управою Товариства, а потверджені дотичним старостом, як також матимуть вище згадану лісту складкову, на котрій і т. д.".

Крім підписів голови й секретаря Т-ва на кожній лісті й очевидно на кожній легітимації, воєвідські рескрипти вимагають ще й фотографії для кожного збирача.

Органи влади покликуються на те, що при збірках діються зловживання, тому такі обмеження конечні. Не знаємо, які вони мають дані, щоб це твердити. Але чому вони не подумають, що такі тяжкі умовини в дуже багатьох випадках унеможливлять збірку й інваліди будуть позбавлені навіть мінімальної допомоги? Адже це причиниться тільки до збільшення зла, страждань та злиднів інвалідів і ширитиме невдоволення. Бож уряд не потурбується про них і цього ніякі державні органи не заперечать!

За великий здобуток.

Львівська нарада в справі Господарської Академії в Подєбрадах.

В четвер 28. листопада відбулася у Львові нарада представників українських економічних, господарських і культурно-освітніх установ у справі Української Господарської Академії в Подєбрадах. На нараді був і перебуваючий хвилево у Львові професор Академії С. Тимошенко.

Він зясував учасникам в обширному й вичерпуючому рефераті теперішній стан Академії і ті обставини, в яких їй доводиться вести велику культурну та наукову працю. Присутні знали богато похвальних і додатних річей про ту високу школу з нашої преси, а також чули про неї богато гарного від тих Львовян, що мали нагоду в ній побувати та приглянутися великим здобуткам її наукової праці. Та всеж щойно на основі реферату проф. Тимошенка мали присутні змогу зясувати собі всесторонньо та вичерпуючо вагу цеї великої культурної станиці та зрозуміти складний процес її колективної творчої праці.

По рефераті відбувся поважний обмін думок, при чому кожний з промовців висловлював подив для праці Академії. Між зібраними виринула гадка, щоб серед нашої молоді, яка покінчила середні школи, розвинути відповідну акцію в тому напрямі, щоб вона виїздила на студії до Української Академії в Подєбрадах. Представники наших центральних установ застановлялися навіть над влекшенням виїзду, а то й забезпеченням мінімальної бодай екзистенції для тих наших студентів, що забажають туди виїхати на студії. Покищо не усталювано числа стипендій-підмог, та були голоси, щоб їх створити від 20—30.

На тійже нараді виринула ще одна думка великої ваги, а саме: розглянути всі теперішні дані та можливости на те, чи не вдалося би подєбрадської Академії перенести в цілости на українську територію до Сх. Галичини в характері приватної високої школи. В тому випадку найважніше булоб забезпечення Академії чи краще підшукання для неї відповідної скількости будинків (Академія має 40 кабінетів з майном вартости міліона золотих!) та управної землі.

Для докладного обміркування обох тих справ рішено заснувати окремий Громадський Комітет, зложений з представників усіх наших центральних економічних і культурно-освітніх установ та поодиноких громадян, як також представників студентства. Комітет матиме за завдання зреалізувати першу справу (висилку студентів) та всесторонньо розглянути і провірити всі дані на те, чи можлива до реалізації друга справа.

По широкому світі.

Свято фашистів у Римі. Дня 28. жовтня, в четверті роковини походу на Рим, було місто богато удековане. В Колисеї і на сусідніх площах зібралося кільканацять тисяч „чорних сорочок". Промовляв Мусоліні. Опісля він в'їхав до палати Чігі і там із балькону заявив, що коли фашизм прийшов до влади то ріжні історики й політики говорили, що фашизм є ефемеридою. Тепер фашисти є від 4 років у повні своєї діяльности і праці й ніколи не чулися сильнішими й молодшими, як нині. Мій приказ: Витревати! — закінчив Мусоліні свою промову.

Епископ у китайській неволі. Часопис „Чайнапрес", що виходить у Шангаї, повідомляє із Шантунга, що бандити взяли в полон англіканського епископа в Шантунаі, Скота.

Торговельна комісія в справі конференції роззброєння скінчила свою працю в Парижі під головуванням чеського посла в Берні. В комісії брав участь увесь час німецький делегат Меллендорф, якого практичні внески прийняли всі члени. Комісія оминає слова „контролі зброєнь", щоби не робити враження, що ця контроля звернена проти держав, що програли війну. Вона дійшла до таких висновків: 1. Міжнародня перевірка зброєнь і фабрикації муніції можлива статистичною методою; 2. Покищо не можна робити висновків про стан зброєнь на підставі бюджету поодиноких держав і домагатись його скорочення, заки не буде порозуміння в цій справі між державами; 3. При оцінці можливости зброєнь даної держави треба брати на увагу її господарсько-суспільні умовини; 4. Перед загальним роззброєнням треба подумати про територіяльну забезпеку.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє число „Діла" підпало конфіскаті в трьох місцях. Счеркнено в ньому одно більше місце зі статті „Після вбивства" і два місця зі статті „Перед величю Наших Героїв". Це 102 чергова конфіската нашого органу в цьому році.

— **„Громада" в Луцьку закрита!** Повідомляють нас, що відомий орган національно-демократичної думки на Волині, тижневик „Громада", що виходив під редакцією сен. Черкавського в Луцьку, закритий. За допис про положення політичних вязнів у луцькій тюрмі, поміщений в 43 ч. „Громади", потягнено газету до судової відвічальности і те число сконфісковано. Після судової розправи газету замкнено, а віддане в міжчасі до друку найновіше (45) число „Громади" опечатано.

— **З документів часу.** Прислано нам відпис такого друкованого документу: M. S. W. Wojewodztwo Wołyńskie. Starostwo Krzemienieckie. Załącznik Nr. 2. Ważne od dn. 27. października do dnia 2. listopada włącznie w porze dziennej. W dn. 26. X. 1926. Dz. 426/37882. Zezwolenie. Na prawo przebywania w strefie nadgranicznej w miejscowościach: wieś Bołożówka, gm. Szumskiej, wydane p. Żukowi Semenowi, zamieszkałemu w Krzemieńcu. — Starosta Krzemieniecki. Pieczęć. Uwagi: 1) Zezwolenie to ważne tylko łącznie z dowodem osobistym zaopatrzonym w fotografię. 2) Zezwolenie nie jest ważne w porze nocnej od zachodu do wschodu słońca. 3) Zezwolenie to może być w każdej chwili cofnięte. — До цього документу слід додати, що кожноразове його виставлення коштує 7 зол. Просимо обчислити, скільки треба заплатити річно на те, щоб дістатися до свого рідного села (і то тільки в день!), яке лежить біля Кремянця, коли документ виставляють усього на 5 днів. І просимо назвати нам ще одну державу на світі, в якій булиб можливі подібні „практики".

— **Спосіб творення фондацій в честь Собінського.** В честь вбитого кур. Собінського творять ріжні польські організації „народового" покрою ріжні стипендійні фондації. Перед в цих починах ведуть організації вшехпольські, ті, що заініціювали політику нищення українського шкільництва і під яких морально терором стояв кур. Собінський. Та справа вшанування тероризованого вшехполяками пок. Собінського — це внутрішня польська справа. Одначе терористи в своїй акції посунулись крайно далеко. Доносять нам, що в суботу (31. жовтня) при виплаті платень учителям, вшехпольські урядові агітатори почали стягати „добровільні датки" Українцям-учителям на стипендійний фонд ім. Собінського. Коли один з учителів запитав, чи він мусить дати, одержав відповідь, що ні, але про це буде повідомлений інспектор. Отже вшехпольські агітатори на урядових посадах далі тероризують і то ще з більшою дозою цинізму, як передше.

— **В справі „Народнього Дому" на Богданівці.** Дня 24. жовтня ц. р. відбулися заходом Народньої Організації Українців м. Львова прилюдні збори в справі „Народнього Дому" в Богданівці (часть Городецької дільниці м. Львова). Збори отворив голова проф. Бабин, котрий по виборі президії виголосив річевий реферат про потребу у нас будови „Народніх Домів" по наших містах, а тим більше в поодиноких дільницях м. Львова. По звіті о. Гаврилюка про дотеперішню діяльність комітету будови „Народнього Дому" в Богданівці п. інж. Федецький вказав на нові шляхи придбання фондів на такі будови. В оживленій дискусії забрав голос між ин. о. прелат Куницький, що з питомою собі вервою вказав на прокурювання та пропивання нашим громадянством свого, а тимсамим і народнього майна й непотрібного його пакування в чужі кишені. По вичерпанії дискусії ухвалено одноголосно отсі резолюції: 1) Прилюдні збори признають потребу будови „Народного Дому" в Богданівці. 2) Взиваєтьсч все українське громадянство а спеціяльно громадянство та фінансові інституції міста Львова, щоб поспішили з моральною та матеріяльною допомогою Богданівчанам. 3) Взиваєтьсч всіх українських громадян, щоби кожний старався придбати сотню людей, які зобовязалисьб половину того, що мають видати на курення та алькоголь, складати на народні цілі.

— **З церковних справ.** З днем 28. жовтня п. р. ігуменом монастиря оо. Василіян у Львові став о. д-р Тит Галущинський. Дотеперішній ігумен о. В. Градюк назначений ігуменом монастиря в Жовкві. — До гр.-кат. духовної семинарії в Перемишлі принято на цей рік около 60. питомців, з того 23 на перший рік. Ректором семинарії іменований о. прал. д-р Василь Пинило.

— **Українець — послом у Канаді.** Коли канадійський парлямент збереться цього року наново в Оттаві, на його лавках засяде перший посол-Українець, Михайло Лучкович, вибраний у Вергевіль, стейті Альберта. Лучкович уроджений у малім копальнянім місті Шамокін в Пенсильванії, з родичів Українців, що походять з В. України. Він має 34 роки і скінчив у 1916 р. університет у Манітобі як учитель політичної економії та історії; учителював в Оттаві. До Канади приїхав з Пенсильванії в 15 році життя і від 1907 р. працював у Манітобі і вчився, переходячи тверду школу життя. Щойно коли одержав диплом на вчителя, посвятився виключно цій професії. З Манітоби виїхав до Альберти і 6 літ учив у народніх сільських школах, а пізніше вступив до юридичного бюра в Едмонтоні. Два роки пізніше вернув до школи, до Вергевілю. У Вергевілі є 50 проц. українського населення і цим пояснюється його вибір на посла у такім окрузі.

— **Бандитизм.** Ця хроніка зачинає собі виробльовувати щораз постійніше місце на сторінках краєвої преси: зломники гуляють від смерку до ранку, від міста до села, від залізничих кас до деревляних шаф. І чим більше їх арештують, тим більше появляється їх наслідників. У Бурштині зловили добре записаного львівського злодія Раца-Вайсмана, коли вибирав гроші з місцевої польської читальні; під Любачевом переловили 20-літнього волоцюгу Бардаїнського-„Васюха", що грабив по дорогах жіноцтво; біля Ярослава між Сухою Волею і Новою Греблею напали бандити на селянок, забравши їм 5 зол., гуску і зимову хустину. У Львові роблять це поміському: замарстинівський Мазурок виривав дамам на вулиці торбинки з рук і втікав. Останній раз, учора не вдалась йому штука на вул. Потоцького, але дами придержуючись суворо моди, не перестають надалі держати в руках торбинки, показуючи злодіям, де мають гроші.

— **Кpадуть як круки...** Касієр польського земельного синдикату на провінції вкрав з каси 2400 зол., програв їх, а арештований хотів утекти. Втікаючи попав на залізничий шлях і тут трапилась сцена мов вирізана з моральної американської фільми: у цей самий мент надїхав поїзд і розторощив дефравданта. — Польський ксьондз Квєцінський, що був гімназійним учителем, вибрав собі кращу професію у Варшаві: став директором земельної спілки під чудовою назвою „Зразкове село"; зразкове було воно тому, що отець духовний стягнули собі з каси 100.000 зол селянського гроша і гуляли, заки не опинились в арешті.

манії намагаючись викреслити з життя нації одну з найкращих, найвеличавіших, хоч одночасно найтрагічніших сторінок нашої історії. Навіть те, що в минулих роках, ближчих до листопада 1918 року, було сяк-так дозволене цензурою Хієно Пяста, те сьогодні є безпамятно нищене й толочене польськими „санаційними" революціонерами.

Українізація.

Польський голос про національну політику радянської влади на Україні.

I.

„Пшеглонд Політични", поважний місячник, присвячений питанням закордонної політики, в якого редакційний склад входять переднові представники польського інтелектуалізму (професори, дипломати й публіцисти), донедавна ігнорував національні здвиги на сході. Особливо глухою мовчанкою поминав він національну політику радянської влади на Україні. Аж в останньому часі перервано послідовну мовчанку. В жовтневому випуску „Пшеглонд-у Політични ого" появилася стаття Камуза (мабуть псевдонім.): „Національна політика радянської влади на Україні" (Polityka narodowościowa władzy sowieckiej na Ukrainie). Видно, що політика струса, себто промовчування великого національного здвигу на Рад. Україні, мало доцільна, коли й польські органи, та ще й місячники, примушені присвячувати їй свою увагу.

Автор стверджує на вступі, що жовтнева революція в своїх початках спиралася на крайньому антинаціоналізмі у внутрішній політиці. На перший плян висувалися проблєми суспільної перебудови.

Одначе закріплювання рад. влади на внутрішньому терені та здобування впливів на міжнародньому форумі, примусило рад. владу вступити на шлях національної політики. Висловом цієї політики є створення десяток автономічних республик, концепція союзної держави, відокремлювання поодиноких національних районів і комун, націоналізація урядів, судівництва і шкільництва у поодиноких державно-адміністраційних одиницях.

В міжнародньому обсязі радянська дипльоматія піддержує відродженські національні рухи Далекого і Близького Сходу (Китай, Сирія, Марокко, Індії) уважаючими ті рухи союзниками своєї політики.

Проводження національної політики на внутрішньому терені комуністичні чинники вважають знаменитим засобом до використання національної стихії, що нуртує в сучасних громадянствах, в користь своїх змагань до всесвітньої революції шляхом розсадження „суцільности" державних організмів своїх сусідів, в першу чергу Польщі.

„Тим пояснюється приспішена українізація всього державного апарату на Україні. В біжучому році українізацію переводиться виїмково послідовно, не рахуючись з перепонами, які є вислідом недостачі української інтелігенції, зрештою сильно перетеребленої самими совітами в добі більшовізації української території і збройної боротьби з Директорією і Петлюрою. Одночасно низький відсоток корінно українського населення в містах, що є головними осередками державного і культурного, — теж комплікує успішний розвиток акції.

Отсі статистичні дані ілюструють існування такого стану річей:

В дні 1. березня 1925 відсоток українського населення на всій території України виносив 81, 4, російського 7, 5, німецького 0·2, болгарського 0·3, жидівського 4·5, грецького 0·4, польського 0·8, иншого 2·7. Сільське населення під національним оглядом складалося з Українців — 89·6 прц., Росіян — 3·8 прц., Німців — 1·5 прц., Молдаван — 0·2 прц., Болгар — 0·3 прц., Жидів — 1 прц., Греків — 0·4 прц., Поляків — 0·8 прц., инших — 2·7 прц. Склад міського населення під національним оглядом представляється ось так: Українців — 27·7 прц., Росіян — 35·2 прц., Німців — 0·4 прц., Жидів — 31·2 прц., Греків — 0·3 прц., Поляків — 2·1 прц., инших — 3·1 прц.

З отсих статистичних даних ясно, що для зукраїнізування міст урядові чинники були змушені побороти великі перепони. Крім того при оцінці цеї ситуації треба мати на примітї, що жидівське населення, сконцентроване головно в містах, в добі царизму підчинилося русифікації і в теперішній хвилі не зовсім прихильно ставиться до проводженої українізації.

Великою перепоною в переведенні українізації є теж факт піднесення до гідности столиці Харкова зі шкодою для історичної і природної столиці, якою був Київ".

Харків — по словам автора — як місто, що лежить на окраїнах України, не може сповнити своєї додатньої ролі в українізаційній акції, тим більше, що він був донедавна майже чисто російським містом. Погодоски, поширювані урядовими чинниками про перенесення столиці з Хакова до Київа — слід уважати нереальними. Київ сьогодні є найбільшим осередком скупчення української інтелігенції некомуністичного світогляду, Київ є центром українського інтелектуального життя, отже такий Київ не є сприятливий на столицю Рад. України.

„Огнищем науково-культурної праці, закроєної на ширшу скалю в справді українськім дусі, є Українська Академія Наук в Київі. Діяльність Академії, офіційно піддтримуваної урядом, починає стрічатися все з більшими застереженнями урядових сфер. Байдуже становище Академії у відношенні до політичних заложень комуністичної партії, значний відсоток в лоні Академії людей, або попередньо відомих з ворожих виступів проти радянської влади, або зовсім пасивних у відношенні до вимог, ставлених науці комуністичною партією, вкінці піддержування контакту з українськими ученими, що ділають за кордоном на еміграції — ось причини, ізза яких відношення радянської влади до Академії не зовсім прихильне".

Урядові сфери вже рік тому носилися з думкою перенести Академію до Харкова, але мусіли цю думку закинути ізза недостачі при-

---

Михайло Рудницький.

МАЗЕПА.

(Богдан Лепкий: Мазепа. Історична повість. Том 1-ий: „Мотря", ст. 387. Том 2-ий: „Мотря", ст. 337. Том 3-ий. „Не вбивай", ст. 395. Українська Накладня, Київ-Ляйпціг, 1926. Ціна тому 9·90 зол.).

(Докінчення.)

Трильогія „Мазепи" Лепкого є пророчистим доказом, яку неждану еволюцію може перейти письменник, який попав на зовсім инший літературний рід, ніж той, у якому розвивався його талант довгі роки. Історична повість належить до тих родів літератури, які домагаються довшої підготовчої праці. Лепкий поставився до свого завдання настільки совісно, що вважав своїм обовязком якнайповніше зжитись із тим новим світом, який хоче відтворити. У цій праці він відсвіжив мову та стиль, поширив сферу свого зацікавлення на довгу низку суспільних проявів, з якими ніколи не міг зустрітитись ліричний поет і новеліст,

Ідея „Мазепи" проведена з ясністю, яка не полишає ніяких сумнівів; автор хотів дати тип провідника народу, позбавленого самостійности, яку він виборює свідомою, послідовною діяльністю: малюнок громадського життя за гетьманування Мазепи, — характеристику його найближчих співробітників і ворогів. На цьому загальному тлі йде паралельно романтична історія кохання Мазепи і Мотрі. Хоча два перші томи називаються „Мотря" — єдиним дійсним їх героєм є Мазепа, від першої хвилини оповідання. І від першої картини ясно зазначені лінії діяльности героя, який стає ідеальним типом свідомого державника, високоосвіченої та чутливої людини. Поруч нього стількиж ясних промін в зосереджує на собі його спізнена, проминаюча, мов метеор, Муза, і звеличник їх обоїх, Мазепи та Мотрі, ідеальний тип козака-громадянина, Чуйкевич.

Злобна жінка Кочубея і нерішучий Кочубей є дуже нерівною парою, протиставленою цьому додатньому світові. Сучасний читач вихований на випадковій модерній літературі, де переважають „темні характери", буде здивований цією галерією ясних типів у повісти Лепкого. Здається, що на цю надто янгольську атмосферу склались аж три причини: ідея, яку невпинно мав перед очима автор, надто велика дбайливість у доборі історичних фактів і (це мабуть найголовніше) особисті риси характеру автора. „Мазепа" Лепкого не має в собі нічого з темрявої демонічности зайдиголови, хитруна і ріжногранної душі бувальця із „широкою вдачею". Чи тому, що сьомий хрестик на плечах не йде в парі з такими прикметами, а ще менше із становищем гетьмана, такого, як уявляють собі його нині його звеличники?

Лепкий не пропускає ні одної нагоди, щоби дати Мазепі слово на тему організації держави, громадянських обовязків, культурних потреб України. ідеалу — поставити рідну державу нарівні з иншими европейськими. Прихильники фльоберівської методи малюнку, де такі безпосередні рефлєксії є смертельним гріхом, не повинні забувати, що нині мало хто вірить в єдинодоцільну обєктивну, „наукову" методу: як писати повісти. Яка мета повісти така її метода — річ ясна в руці досвідченого письменника. Лепкий дав нам Мазепу такого, якого хотів мати сам, згідно зі своїми сучасними ідеалами, і такого, якого у великій мірі створили наші мрії про бувальщину, переплетениими зітханнями про майбутню самостійність.

Письменник не має чого лякатись докору істориків, що дав себе спокусити мряковині національної легенди. Лепкий міг би був сміливіше піти на зустріч цьому світові творчої уяви. Його повість не є суворо а хітектонічною будовою, в якій усе: від фундаментів до шпилю заздалегідь виміренe, мов у Фльобера, і скількість дієвих осіб та їх пригод могла бути зб льшена без шкоди для композиції. Мазепа міг лишитись головним героєм, не виступаючи весь час на першому пляні.

Такі думки виринають підчас лектури „Мазепи" не з поганої звички гризти чужі твори, а з теплої симпатії для зусилля автора, який, видається, хотів промовити якнайбільше зрозумілою мовою до якнайбільшої скількости земляків. Треба тямити, що таке намагання мають у собі спільно і твори найвищих творчих довершень, зроджених в олімпійській рівновазі, і ті книжки, що стають найбуденнішою лєктурою міліонів. Тисячі разів повторяли наші історики літератури комплімент великим і малим, померши м і живим письменникам, що вони сповнили великий громадянський обовязок, тому, що... були письменниками. Цей комплімент, вилинялий, бездумчиво повторюваний і без змісту, треба би кожний раз повторити наново в його справжній вартости, а саме: що великий громадянський обовязок сповняє письменник таким твором як „Мазепа", коли причиняється до знівечення одної з найгірших слав, яку може мати українська книжка: — слави, що вона є нудною, нецікавою і що шкода часу на її лєктуру.

Важко написати нині цікаву українську книжку, якунебудь, хоча би бульварну сензаційну; конкуренція чужинної літератури все таки надто сильна. Та наскільки важше зацікавити нашого читача твором моральної чистоти та доброти, майже педагогічним! Ось у чім лежить головний успіх „Мазепи". Його герої та настрій їх діяльности мають у собі стільки лірочної теплоти, що ставючи нпр. перед постатю Карла XII., мимохіть забуваєш прирівнювати його із славною хронікою Вольтера.

Зацікавлення історичною повістю є в читача завсіди зовсім инше, коли діло йде про повість з рідної бувальщини. Те, що в чужинній повісти є для нього зацікавленням для романтичної пригоди, в рідній зростає до безпосередньої палкої симпатії з ідеалами, яким служать герої повісти. Ось одна з найглибших причин, завдяки яким рідна історична повість, що не може рівнятись з найвищими мистецькими рисами чужинних архитворів історичної повісти, має над ними перевагу серед читаючого загалу. Лепкий зробив незвичайно симпатичну спробу: як здобути цей загал. В інтересі власного таланту, українського читача і дальшого розвитку рідної історичної повісти, яка має перед собою невичерпане джерело дорогоцінного матеріялу — він повинен продовжувати свій великий цикль історичної епопеї.